

vấn ?

-- Vì họ An xài có chừng có mực, họ không làm quá sức như người mình. Tuy chưa thấy họ vay tiền mà cưới vợ, vay tiền mà ăn Tết. Chờ tới tháng trời nhiều người Annam vì ăn Tết mà thiếu nợ, vì cưới vợ mà mang nợ đó.

Người Tây làm một tháng 300\$ thì xài 150\$ để dành 150\$. Tháng nào có việc xài quá số 150\$ thì tháng sau họ bớt số xài xuống dần dần để xài lễ tháng trước. Tiền xài mà có dư, g c có mực như vậy thì làm sao mà hết vốn được. Còn người An nam mình thì thường thấy có nhiều người là v một tháng 30\$, mà dám xài một hai trăm đồng đồng cưới vợ, rồi dám cưới vợ phải làm trôi một năm trời sống trả nợ. Như thế có phải là xài quá sức mình không? Như thế thì tài gì mà không hết vốn? Muốn làm giàu, muốn có vốn dự phải biết chuyện cần, mà

VĂN-ĐỀ TUYỂN LÚA

(Dịch theo cuốn sách của ông Devralgne, canh-nông kỹ-sư, chánh giám-đốc sở canh-nông Nam-kỳ)
(Tiếp theo)

Tuần rồi Bón-báo đã dịch rõ các thứ lúa ở xứ ta kể ra cũng nhiều, nhưng sao lúa xứ ta lại kém giá hơn lúa xứ Miền-Điền? và lại không chiếm được một cái địa-vị lớn ở thị-trường ngoại quốc?— Đây là một vấn-đề cũng khó giải, bởi có nhiều nguyên-nhân làm cho lúa gạo xứ ta phải thấp giá trị.

A.— Người An-nam còn non nớt trong việc canh-nông.

Nghĩ về việc canh-nông của người An-nam và đã lâu rồi, nhưng xét ra thì từ bao giờ đến bây giờ cũng cứ một mực đó thôi, gặp hạn hán, thủy潦 cũng không biết làm sao mà tránh, không biết làm cách nào cho ruộng đất được phì nhiêu, cứ việc phủ cho trời trông như thất chí, chẳng một cái gì gọi là canh-cải, phát minh trong việc trồng-lúa thấy vậy, Chánh-phủ Nam-kỳ đem lòng chú-luật các nông-gia An-nam; nên cả h mấy năm trước đây có lập tại Hôcát một cái trường dạy về khoa-học canh-nông. Khi trường lập xong, nhà nước có truyền rao trong các thị trấn, cho ý muốn cho con nhà nông-gia đi học, có ăn ở nhà vào học, được ngày sau thành tài, trở về nhà, sống ruộng sống của, đem tâm-học canh-nông kỹ-thuật mà canh-cải những cách xưa thói cũ, được làm cho ruộng đất màu mỡ nên sung mãn. Như là: khai kinh, đất cày, và phân, làm cho mạ lên tốt, làm cho lúa được sai bông sai trái, dùng các thứ máy mà cấy bừa ruộng mình, v.v...kéo bấy lâu nông-gia An-nam thường noi cách cũ, làm ruộng chỉ phủ cho trời, phải thì tiết thì trồng, chỉ gặp mưa nắng sai mùa đành ôm lòng chờ thất. Nên lúc có vì rằng: làm ruộng là cuộc đánh bạc với trời, một may một rủi.

Có ý nhà nước lo cho nông-gia là vậy; nhưng tiếc vì người An-nam hiểu không đến, nên chỉ trường Hôcát cũng phủ cho nhà nước lập ra hạn tiền thì có; đi lại sự kết quả cũng mấy thành; vì những học sinh vào học trường đó phần nhiều là học khiếm từ bản, khi lãnh bằng tốt nghiệp và nhà tài không

vốn không ruộng biết lấy chi mà canh cải cách trồng lúa theo tân khoa-học canh-nông của mình đã ăn-cổ trong trường, cho người khác thấy mà làm theo, đi lại rồi cũng mai một công phu, nghĩ có đáng tiếc chăng ra?

Chớ chỉ các nông-gia, điển-chủ An-nam thiếu rõ cái chủ-ý của nhà nước lo làm cho mình đó mà làm theo, thì cuộc canh cải canh-nông của nhà nước được mau thành tựu mà người An-nam cũng được lợi nhiều.

Ngày nào việc nông-tan ở xứ này chưa-chỉnh lại cho phải cách, thì các nông-gia cũng nên sắm máy cấy bừa, để khi gặt lúa rồi, dùng máy bừa xới đất ruộng của mình lên cho không khí thoáng suốt rút hơi độc lại chôn rơm rạ và những lúa rớt sót lúc gặt trong mùa rồi nước mọng lên cũng chết theo. Làm vậy, qua mùa tới những lúa giống rất của mình cấy xuống khỏi lo lộn lạo với thứ lúa nào khác nữa.

Trong mùa gặt hái, thường thấy nông gia An-nam làm không được kỹ-cang, lúa cắt đập lấy bột, thì sắp để ngoài trời trời trời mưa hời hợt nửa tháng, mới đem qua máy nghiền bột, khi có khi lại bị nước ngập ước bột vàng sạn đem bán phải bị thấp giá. Còn lúa đã chín quá, bán cho nhà máy họ mua cũng thấp giá, vì xay ra gạo thì nát bét. Lại lúa chất đống để trâu, bò đạp rụng bột, bán cũng kém giá; bởi trâu bò chôn trâu bò thường dính dơ dáy làm cho lúa trở nên xấu. Có chỗ thấy họ dùng rơm làm dụng mà để lúa ngoài trời, rồi gặp lúc mưa cũng không che lấy để lúa chịu ướt bị hỏng mất giá. Còn khi nào có làm dựa dụng lúa, dầu có máy cái dựa đi nữa thì cũng không phân biệt thứ nào là thứ nào tốt cả.

Lúa mà lộn-lộn ghỉn ghỉn, thì làm mất giá trị ở thị-trường; lại làm cho các thương gia ngoại quốc tin tưởng lúa xứ ta là "lúa Saigon" bị họ kêu là Saigon thì họ đã hiểu với nhau là "một thứ lúa không được rất giống."

Sau sẽ tiếp

Tiệc mừng cuộc đắc cử nghị-viên địa-hạt

M. Dương-chấn-Kỷ là một vị đại diện-chủ ở làng Long-tuyền (Định-thời) mới đắc cử chức Hội-đồng địa-hạt ngày 20 Janvier 1924. Chiều chiều buổi 41 Février này, thấy Hội-đồng Dương-chấn-Kỷ có bảy vị nhà của thấy một tiệc mừng, đại diện quan chức sắc trong tỉnh. Nhà chương dọn đồ nghỉ tiệc, có mười mấy đèn điện của M. Lâm-huân-Tiến ở làng Long-tuyền, cho đèn chạy trong ngoài sáng tỏ ban ngày, ánh đèn liến, đổi, màu, chần, trong vào rất ngoạn mục.

Có rượu bánh nhậu lấy của M. Võ ở Thới-Lai (Ômôn) đến giúp vui. Khi xe Quan-Chủ-tỉnh đến nơi, nhạc có thổi bản "Marsellaise" tiếp rước và lúc dùng rượu khai vị "apéritifs" có thổi chiêng bass rất hay.

Dự tiệc: Quan chủ-tỉnh Lebrun và phu-nhơn, quan Phó-bổ Wolf và phu-nhơn, quan Trưởng-Tiền-King và phu-nhơn, Quan Đốc-phi 0 Bô-quang-Trứ chủ quản châu thành Cánh, Quan phó Trưởng-văn-Nhà chủ quản Ômôn, ông Bùi-hệ-Khâm, cựu-Hội-đồng Quận-Hạt, Quan Huyện Nguyễn-văn-Tân, 2 quan Thừa-hiệu Trần-văn-Lực và Dương-thân-Bý, quan Nghị-viên: Quan-hạt Võ-văn-Thom, ông Nguyễn-quang-Khuê Trưởng-Tòa, quan thầy-thuộc Đô-ngo-Diêu, Chánh và Phó Tổng Định-thời M.M. Phan-quang-Thiện và Trưởng-tân-Tân, Thứ-ký Tòa bố Cánh: M. K. Loe, Ba, v.v. Thông-ngôn Trang sư M. M. Liều quang-Khinh, Đoàn-bưu-Cán, Bô-báo Tổng-lý M. Đỗ-văn và Hương-bư-làng (cả bảy đèn trên 20 vị dự tiệc; song không biết tên họ mà đem vào đây, nếu có sót ai xin miêng chắp).

Tiệc viên bi l, động nói pha pha cười, rất vui. Khi đến tuần rượu Champagne, thấy Hội-đồng Dương-chấn-Kỷ đứng lên nói lời cảm tạ viên quan chủ-tỉnh trong tỉnh thấy đến vui vậy nơi tiệc hôm nay. Kể đó Quan chủ-tỉnh Lebrun tiếp trả lời khen và mừng cho thấy Hội-đồng Dương-chấn-Kỷ đắc cử làm trong tỉnh, được công cử chức Nghị-viên; và thấy cũng là một người hảo tâm công nhà nước, trong mấy kỳ quốc hội, thấy đã giúp một số học cũng nhiều. Lại thêm bấy lâu thấy có ra dự việc làng, từ chức thôn trưởng, hương chánh lên đến hương chủ, cũng đã dạy công nghiệp và thông thạo việc làng, nay thấy đắc cử cũng một chức địa hạt nghị-viên, tại chẳng những là một cuộc cải tiến hạnh cho thấy, lại tưởng ra dân cư trong tỉnh sẽ được trông cậy nơi thấy để hiệp lực cùng nhà nước mà thi thố những điều cần ích trong tỉnh. Quan chủ-tỉnh nói giờ: lời, cả tiệc đồng vỗ tay vang rân, rồi ngài bước tới đeo giây "Bou" cho thấy, Hội-đồng Dương-chấn-Kỷ, Đoàn-dâm-đạo vui chơi giây lâu, rồi quan đồng-chủ từ lui gót.

Luôn dịp bữa tiệc kính lời mừng cuộc vinh hạnh của thấy Hội-đồng Dương-chấn-Kỷ và chúc cho thấy thân tâm tráng hảo ngũ tâm việc hữu ích mà thi hành cho chúng dân nhuần gội.

An-Hà-Báo

Đặc-nhơn tâm tái cử nghị-viên địa-hạt

Mới hay động tin rằng: Thấy Hội-đồng địa-hạt Nguyễn-long-Thành (Định-Khánh) (Sô-trăng) năm nay mang khố Hôcát; thấy ra một tin dự cử lại được công chúng tái cử thấy nghĩ một khôn nữa.

Thật là một cuộc rất vinh diệu, cũng bởi cách hành sự sáng suốt và tâm tình thuần hậu bất-thiếp của thấy, nên thấy mới đắc cử như tâm trong tỉnh như thế. Bón báo kính lời mừng thấy công danh đắc cử, lại nghĩ đến công chúng lòng Định-Khánh biết chọn người xứng đáng để vào nghị-viên địa-hạt hầu gìn giữ quyền lợi trong làng mình.

Vinh diệu thay cho thấy Hội-đồng Nguyễn-long-Thành!

Đáng khen thay cho công chức, tâm Định-Khánh (Sô-trăng) biết chọn người tỵ h.

Cuộc đấu lúa năm 1924

Quan Nguyễn-soái Nam-kỳ mới gởi tờ báo tri cho các quan tham-biện Tân-an, Gò công, Sô-trăng, Trà-vinh, Bạc-liêu, Bể-trơ, Mỹ-tho, Thạch-giá, Cánh, Vĩnh-long và Sô-dê; định ngày đấu lúa năm nay như sau đây:

Từ ngày 15 đến 20 Février: đấu tại Tân-an, Gò công và Sô-trăng.

Từ ngày 20 đến 30: đấu tại Mỹ-tho và Bạc-liêu.

Từ ngày 10 đến 15 Avril: đấu tại Cánh, Vĩnh-long và Sô-dê.

Trong tờ báo tri quan Nguyễn-soái lại dạy rằng: lúa đem đến đấu phải có dính một miếng giấy biên tên họ và chỗ ở người chủ lúa, tên giống lúa là lúa gì biên bằng tiếng An-nam, thứ lúa ấy là một năm được mấy gia, thứ lúa ấy còn ở nhà là bao nhiêu.

Lúa đem tới đấu chia ra làm ba hạng: A với những hạt lúa các nhà ruộng hay mưa.

Hạng A.

Lúa tròn hạt: 1c thứ hạt lớn; 2c thứ hạt vừa vừa, 3c.

Hạng B.

Lúa dài hạt: 1c thứ hạt lớn; 2c thứ hạt nhỏ.

Hạng C.

Các thứ lúa khác.

Giải thưởng định như sau đây:

Hạng A và B: giải nhất thưởng 1000

giải nhì thưởng 50,

giải ba thưởng 30,

Hạng C: giải nhất thưởng 30,

giải nhì thưởng 20,

giải ba thưởng 10,

Những người được thưởng sẽ lãnh cấp bằng và được tờ ban khen.

Mỗi thứ lúa đem đến đấu phải được 10 lít. Lúa nào được thưởng nhà nước sẽ mua bằng dùng làm lương năm tới.

Hội đồng nhóm động chấp lúa thì có mấy vị sau này:

Quan chủ-tỉnh làm chủ tọa
Quan chánh giám-đốc sở Canh-nông hội viên.

Một vị phái viên của phòng Canh-nông hội viên.

Hai người nông gia An-nam trong bản tỉnh hội viên.

Sau rồi tờ báo tri quan Nguyễn-soái truyền rằng năm rồi chánh phủ Nam-kỳ đã có bảy cuộc đấu lúa, năm nay chánh phủ muốn xét coi cuộc đấu lúa năm ngoái có ảnh hưởng với việc mở mang về sự chọn giống lúa trong xứ hay không và người nông-gia có thi hành những ý kiến của chánh phủ đã truyền bố trong cuộc đấu lúa năm rồi không. Chánh phủ bày cuộc đấu lúa này là không phải có ý muốn tăng thuế nhưng chánh phủ tưởng rằng việc tài chánh trong xứ rất quan-hệ với sự cải lương trong việc tuyển lúa giống, vì hệ lúa trong xứ mà được rất được tốt thì đem ra bán các thị-trường ngoại quốc sẽ được cao giá, khỏi thua sút lúa các xứ khác.

Bởi cho nên người nông-phu mà trồng được thứ lúa rất chẳng phải được một mình mình mà thôi, lại còn làm lợi cho cả xứ. Vì là vậy mà chánh phủ xuống lệnh cuộc đấu lúa này chứ không có ý gì khác.

Mấy tuần nay bản báo có hai ba bài luận về vấn đề tuyển lúa giống, bản báo cũng lý mới rồi lại có tiếp chuyện với nhiều ông nông-gia lúa ở Cánh-thơ và có báo qua vào đề ấy, bản báo thấy ý kiến của chánh phủ và mấy lời luận của tờ báo được một phần người thực gia trong xứ cho là phải, là có ích lợi cũng. Vậy cuộc đấu lúa năm nay chắc thế nào cũng thành tựu hơn năm ngoái. Nếu được như thế thật là may-mắn cho xứ ta và nhất là cho các nhà nông-gia và điển chủ.

An-Hà-Báo

CIRCONSCRIPTION DE SADEC AVIS D'ADJUDICATION

Lieu, date et heures de l'adjudication: Inspection de Sadek, le 16 Février 1924, à neuf heures du matin.

TRAVAUX DE CONSTRUCTION POUR L'ANNÉE 1924	IMPORTANCE DU MARCHÉ	CAUTIONNEMENT	
		PROVISOIRES EN PIASTRES	DÉFINITIFS EN FRANCE
Entretien et grosses réparations à exécuter aux bâtiments du domaine local et du domaine provincial à Sadek.....	4.060\$00	70\$00	800\$00
Construction d'une nouvelle caserne de Gendarmerie au Chef-lieu de Sadek....	43.146 \$5	220.00	2.640.00

Bureaux ou les Cahiers de Charges peuvent être consultés: Inspection de Sadek et 4ème Bureau du Gouvernement.

Sadek, le 28 Novembre 1923

L'ADJUDICATEUR,

Signé: GIUDICELLI

VIỆT-NAM Thanh-niên-hội

THÀNH-NIÊN-HỘI
V. N. T. N. (Bách-kỷ) các vị-viên đã họp hội-đồng để xếp-đặt ngày hội 13 Avril (cuộc lịch và ngày hội hôm sau cuộc diễn-kịch ấy.)

Đến 7 giờ rưỡi tối thì có cuộc hội họp đàng-đạo. Đầu bài là: "Tục lấy nhiều vợ ông Hô-trong-Hiếu đã khai-giảng thần tình và kỳ-công làm. Sau xem nhiều lời bàn luận tiếp theo thì đã phát minh ra như sau này: 1° cần phải mở mang đạo-lý cho mọi người biết ra sức đánh đổ cái thói dâm-dã thì đầu đối với phong-tục luật pháp nào cũng giữ cho nên gia-đình được vững vàng; 2° cần phải cho người vợ được cái địa vị xứng đáng đối với chồng và được các đối-đãi yêu-kính ở chốn gia-đình; 3° cần phải mở mang các phép vệ-sinh trong nhà là nhất là vệ sinh uôi trẻ.

Kỳ dâm-dã sau sẽ họp vào ngày Chủ nhật 10 mars. Đầu bài là: "Đồn phạn trong xã hội", ông Lê-phân-Thoại sẽ khai giảng.

Đổi chỗ ở

Kính lời chào bạn cố giao và thân ái trong các tình bạn; kể từ tháng Mars

1924 Văn phòng quan Trang-sư DARTIGUENAVE (Henri) tại Mylton sẽ dời về Saigon, nơi đường Lagrandière, số 48 gần dinh quan Phó-Sứ.

Saigon giúp việc cho ngài.

Vậy như quý khách cũng thân chủ thuê này, vì ông có việc kiện thưa, hoặc tại tòa trên Saigon, hoặc tại các nơi Tòa sư lnh tỉnh, mà muốn cho thấy trở lời giúp việc cho như xưa này, xin mời đến nơi ấy mà thương nghị. Sẽ được tiếp rước từ 10 giờ luôn, bất kỳ ngày giờ nào.

Có nhà riêng của tôi ở, thì nơi đường Roland Garros, số 39-41, gần chợ mới Đồn-Thành.

Nay kính,
NGUYỄN-TÂN-THANH
Cựu Trưởng-tòa
1er Clerc de Mre Dartiguenave.

Ái tín

Mới hay tin buồn rằng: chánh thất của M. Huỳnh-văn-Bát phó Trưởng Tòa ở Cánh-thơ, mới tạ thế hôm ngày 10 Février này. Cuộc tiễn chôn đã an bài ngày 12 Février.

Bón báo kính từ lời xin phân ưu cùng M. Huỳnh-văn-Bát và các cháu hương hồn của họ phu-nhơn bằng đặc liên đên, văn hương khói lạc.

An-Hà

Bạc cát 5 su

Bón báo cho quý vị khán quan hay rằng hôm ngày 12 Janvier bên Pháp-Quốc đã gởi sang xứ Đông-Pháp mình 1.800.000 đồng bạc cát 5 su.

Bạc cát mới này có tương tự như đồng 0 125 bên Pháp-quốc. Nó khác hơn góc-từ ở sự mịn và cái màu, lỗ giữa và cái cạnh mà thôi. Cái khổ và màu khác hơn đồng su. Bả mặt và bả trái có cái lỗ tròn ở giữa, hai bên có chạm hai cái sừng "cornes d'abondance" lên với phía dưới có cái dây ràng lại với nhau, mà có chữ "Liberté-Egalité-Fraternité" ở trên, có lá liên quốc chung quanh, là dấu hiệu Đại-Pháp Dân-quốc. Ở hai bên rìa đều có chạm chữ "République Française".

Bề trái thì trên cái lỗ tròn giữa có vẽ số "5" và dưới có chữ "Cent" mỗi bên có một năm lúa dính liền nhau ở dưới chữ "cent" và ở dưới thì để diện hiệu.

Sau hết mỗi bên có chữ Indochine Française.

Sức nặng, khôn khổ, và cách chế ra cái bạc 5 su này cũng y như đồng 0 125 ở bên Pháp vậy.

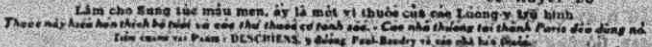
Sách mới xuất bản

Mới đây quan Tri-phủ Ninh-Giang Bách-kỷ là ông Bùi-thiện-Cần mới xuất bản bộ "KIM-VÂN-KIỆU chu triên". Những bộ Kim-Vân-Kiều xuất bản lâu nay tưởng chưa có bộ nào giải nghĩa rõ ràng và tường-lặt như bộ này. Quan Phạm-văn-Thụ Tổng-Đốc Nam-Định duyệt bộ sách này có phê rằng: "Vừa đây tiếp ông Bùi-thiện-Cần tri-phủ Lạng Giang đã duyệt bộ Kim-Vân-Kiều chú giải là thủ-mộ của cụ -Bá-Điền-Bách-khánh (Định-Khánh) năm nay mang khố Hôcát; thấy ra một tin dự cử lại được công chúng tái cử thấy nghĩ một khôn nữa."

Thật là một cuộc rất vinh diệu, cũng bởi cách hành sự sáng suốt và tâm tình thuần hậu bất-thiếp của thấy, nên thấy mới đắc cử như tâm trong tỉnh như thế. Bón báo kính lời mừng thấy công danh đắc cử, lại nghĩ đến công chúng lòng Định-Khánh biết chọn người xứng đáng để vào nghị-viên địa-hạt hầu gìn giữ quyền lợi trong làng mình.

Vinh diệu thay cho thấy Hội-đồng Nguyễn-long-Thành!

Sau sẽ tiếp

[illegible]

LỄ-TIỀN-CHỨC — Kinh mới

